

Un independentisme de dretes?

«No es pot renunciar del tot a la via no pactada per aconseguir la independència però aquesta no es pot exercir sense la força necessària»

En la ciència política s'acostuma a relacionar el sistema de partits amb les línies de tensió sociopolítica més importants d'una societat (*cleavages*) tot i que hi ha altres variables que poden influir en la ?fragmentació? electoral. A Catalunya, segurament els dos eixos més importants d'ubicació de l'electorat són el nacional, que ara mateix consisteix en bona part en la posició sobre la independència, i l'eix ideològic esquerra-dreta.

Tanmateix, en el panorama actual de creació de noves forces polítiques sembla com si hi hagués un nou *cleavage* a la política catalana: el de com arribar a la independència, si amb negociació o unilateralment. Aparentment la posició sobre aquesta qüestió sembla marcar els canvis recents en el sistema de partits. Ara bé, des d'un punt de vista sociològic (no del màrqueting polític) parlar d'estratègia (el com) no acostuma a tenir la mateixa rellevància que parlar d'objectius o de valors (cap a on i per què).

Certament, però, i ara mateix, aquest eix sembla tenir una gran força. De fet, tanta que fa un temps que aquest debat sembla situar en un segon pla l'eix dreta-esquerra. Aquest eclipsi polític era més o menys fàcil de justificar en el context d'un període curt de temps i excepcional (el del full de ruta), però és més difícil fora d'aquest context. Durant aquell període es deia que primer calia aconseguir la independència i després ja es farien els debats ideològics, però ara que els temps són uns altres, juntament amb com encarar la independència cal també parlar i ser explícit sobre com gestionar l'abans de la independència. No situar-se clarament en aquest eix desconcerta a la ciutadania.

Això no vol dir no mantenir les aliances estratègiques en l'eix nacional, però cal que l'electorat pugui apreciar amb claredat amb quines idees es faran polítiques públiques mentre siguem una autonomia. Fer-hi referència serà titllat d'autonomisme i criticat per les forces que no tenen una posició prou fixada en l'eix esquerra-dreta, o poc realistes, de la mateixa manera que una posició ambigua en l'eix nacional és l'única estratègia possible de les forces mal posicionades en aquest debat, que miren per tant d'obviar-lo i criticar-lo tant com poden.

Cada força política per raons de la seva història llunyana i recent té unes fortaleses i febleses en el ?mercat electoral? de les que en són ben conscients els estrategs polítics i que res té a veure amb el servei a la ciutadania en forma d'ofertes electorals clares. En aquest sentit, hom diria que falta un partit independentista de dretes. És això el que sortirà de la recomposició del PDECat? En tot cas, no sembla que aquest sigui el camí del nou partit de Puigdemont que, defensant la unilateralitat, insistirà en ?l'eix estratègic? i nacional per posicionar-se. Si, a més a més, es presenta amb una visió cap a l'esquerra, aquest darrer eix podria marcar la diferència programàtica fonamental amb ERC.

Però tornem a la qüestió de la relació entre independència i ideologia, un cop l'eix nacional ha transmutat en un debat sobre la creació d'un nou estat i no sobre el nivell d'autogovern dins d'un de ja creat. És fàcil trobar partits de dretes i independentistes?

Hom diria que no, tant per la lògica del discurs com per l'anàlisi empírica. Des del moment en què en les democràcies occidentals la independència no s'acostuma a fonamentar en una reivindicació de la nació tradicional o de motius estrictament econòmics, sinó que en ella pren més importància la democràcia, els drets i el progrés que es podrà obtenir amb una nova república, es fa difícil compaginar certes defenses de polítiques públiques que afavoreixen l'estatus-quo actual amb una voluntat de canvi institucional.

Si el progressisme s'associa, com cada vegada és més clar, no amb la defensa exclusiva dels interessos econòmics dels treballadors en la lògica de lluita de classes, sinó amb una lluita per l'emancipació en sentit ampli (social, ecològic, cultural, de gènere), en escenaris de difícil reforma del marc institucional, com el cas espanyol, el progrés es pot fàcilment lligar amb el projecte d'un nou estat.

Si donem un cop d'ull a les principals forces independentistes en nacions sense estat de democràcies occidentals, ens adonem d'aquest "biaix" d'esquerres: EHBildu, BNG, ERC, SNP, Partit Quebequès.

Les posicions conservadores i independentistes són, a la fi, poc creïbles en aquest marc. I encara menys si parlem de conservadors "unilateralistes". Ara bé, fins a cert punt, també resulta poc lògica una posició d'esquerres, transformadora, que exclogui totalment la via de ruptura amb la legalitat vigent. En altres paraules, no resulten convincents ni els *hipernegociadors* d'esquerres (poden ser realment d'esquerres?) ni els unilateralistes de dretes (poden ser realment de dretes?). Juntament amb les lluites de poder, aquest marc de constriccions narratives i ideològiques també tindrà influència en la configuració final del mapa polític català. Especialment tenint en compte que, amb posicions més o menys liberals, les classes mitjanes d'aquest país fa temps que són una palanca de canvi, molt més que de conservació.

I així arribem al cleavage mobilitzador de la política catalana actual que, ben mirat, sembla força espuri perquè resulta evident que, almenys en el marc espanyol, no es pot renunciar del tot a la via no pactada per aconseguir la independència però, igualment, resulta clar que aquesta no es pot exercir sense la força necessària. És a dir, la suposada disjuntiva no ho és en realitat. Un pas per tirar endavant seria reconèixer-ho públicament i fonamentar aquí una base sòlida per avançar. I, en segon lloc, gestionar el dia a dia amb criteris ideològics clars, coherents amb les ambicions nacionals.